

lijk geleerd. Al
oor een vrij-uit
zijn vervangen,
3:26 in parrho-
en niet in een
door God vrij-
niet gebonden
ch werd, is in
K. S.

ELIJK LEVEN

zijn gemeente,
zjds voor
en enkele
rboven-
ronaan-
ter: „Wil haar
door Chris-
zijn kerk,
pelijk afgelegde
kelijke vereeni-
meer van haar
niets meer van

te schrijven aan
bevolen met de
gt te zijn, dan
nemen”.
en na een jaar
we temeer de
eekertj en tegen

schrijft, dat het
de zaak „niet
zich tegen zulke
t hij mij voort-
ders rekent. Ik
at hun dominee
ezen.

eformatie” ging
achts wie meent,
n blijven.
et kwaad. Aan
t loon voor hun
nd.

een heilige daad
op 4 April 1948.
ij, uit denzelfden
25 Sept. 1948
y de vrijmaking
kerken te moe-
en hebben er
ij en misbegrip

lijk, dat thans,
stel nog schijnt
t: niet zich zelf,
dig weerhielden.
En hoe hij ons
der-groep” ver-
EN in den mond
K. S.

opgemerkt aan-
jk, o.a. aan den
ssie der uitdrij-
moet heengaan,
let voor vast en
strijd acht met
nu vol, dat hij
nuleering ik be-

rd kunnen laten,
heid, die ik hem
ingrijpend was,
le van de lezers

Ridderbos' syno-
cken heb ik aan-
geven. Ze ver-
isse voorbeelden,
ij om, wat door
als van nummer
Vezep geschreven
schreef het mij
t ik zelf van de
rwees ik in „De
waar het stond,
officieel aan mij

z. een uitspraak
n betwist besluit
bondig gehouden
kerk en IEDER
kerkverband als
t hij dit om der

conscientie wil niet te mogen doen, omdat hij ze
met Gods Woord in strijd acht.... DAN ZOU HIJ
UIT HET KERKVERBAND MOETEN TREDEN. Maar
IN het kerkverband BLIJVEN en synodebesluiten niet
als bindend erkennen is innerlijk tegenstrijdig”.

Over deze kerkrechtelijke ketterij, dit advies-tot-
scheurmaking, (want het houdt in, dat men dadelijk
weg moet loopen als men een besluit niet in over-
eenstemming met Schrift en belijdenis en K.O. acht) heb
ik met de heeren van de commissie, wier handelingen,
hoe krom ook, goedgekeurd zijn, uitvoerig gecorrespon-
deerd. Men kan het nalezen: „De Waarheid Luistert
Nauw”. De heeren Ridderbos, Polman, Nauta, Harren-
stein, Milo, Hummelen, Zuidema hebben hun beschou-
wingen niet teruggenomen. En ik heb de mijne gehand-
haafd, gelijk ik het nog vandaag doe, want ik geloof
dat de mijne gereformeerd is, en die van deze heeren
ongereformeerd. Ik geloof tevens, dat ze zich een tikje
schamen over hun woorden van destijds, vanwege de
gevolgen, terwijl ze praktisch er nog naar handelen.

Als dr Ridderbos soms wil, dat wij stukken verhan-
delen, dan verklaar ik me bereid, hier de correspon-
dentie van a tot z af te drukken op het quaestieuze
punt, onder belofte, er geen letter aan toe te voegen,
mits hij belooft, dan ook die citaten in zijn blad af
te drukken.

Tenslotte volgde hier onderstaande verklaring, geda-
teerd 6 April 1949, ondertekend door vier kerkeeraads-
leden van den Kamper kerkeeraad, onder wie een pre-
dikant (de namen mogen zoo noodig genoemd worden),
van den volgende inhoud:

dat op een vergadering van den kerkeeraad in de
grote zaal aan de Burgwalkerk 1944, waar een viertal
afgevaardigden van de synode kwamen spreken over
het bekende onderwerp, dr Den Hartog minstens tot
twee maal toe letterlijk heeft gezegd: dat wanneer wij
de bindende beslissing omtrent het houden voor weder-
geboren niet konden aanvaarden, voor ons maar één
weg openstond: dat wij eruit gingen. Daar was — zoo
vervolgt het stuk — daar was bijna voltallig de geheele
kerkeeraad, zoowel predikanten, ouderlingen en diakenen
aanwezig, zooals deze in den ongedeelde toestand be-
stond.

Zulke kerkrechtelijke onzin werd destijds niet alleen
ruwweg gezegd, doch ook welbewust in officiële
„handel” (!) geschreven. Als ds v. Dooren lust heeft,
nog eens water naar de zee te dragen, door het citaat uit
den brief der commissie mij te zenden, ik zal het met
genoegen publiceren. Dr Ridderbos moest nu maar
eens ophouden, vlak voor zijn afscheid den indruk te
vestigen als zou te loochenen zijn wat vaststaat.

K. S.

„Waar, Verstandig, Perfide” en „Trouw”

„Trouw” van 23 Juni bevat een hoofdartikel „Waar,
Verstandig, Perfide”. Onderwerp: Engeland heeft eerst,
in 1945, uit eigenbelang Nederland de das omgedaan
„bij de uitpluivering van Indonesië sinds 1943”. De
positie is gebroken. Nu komt een pleister op de wonde.
Want met een gemak, dat aan schuldbelijdenissen op
een house-party (!) denken doet, gaat nu een engels-
che stem (The Economist) schuld belijden, Maar, roept
Trouw uit, wat hebben we er nog aan? Niets! Want de
schuldbelijdenis is mosterd na den maaltijd. De schuldbelijdenis
kan niet meer de strekking hebben, dat er
een bekeering komt. De schuldbelijdenis komt niet, als
er voor Engeland nog een mogelijkheid bestaat, om b.v.
door een veto de dwaze politiek der Amerikanen, de
rudelooze inmenging van de Unie en de eigen zonden
nog een beetje goed te maken. Neen, in die periode
zwijgt Engeland. Dan komen er hoogstens enkele sym-
pathieke woorden, waarvan de engelsen, als het pas
geeft, ook zoo het geheim weten. Maar met betrekking
tot de kern der dingen zwijgen de engelsen. En zijn
zij niet thuis. De schuldbelijdenis komt, als de feiten
voldongen zijn. En om zulke dingen nu noemen velen
Engeland het perfide Albion. Het perfide is dat de
engelsche erkenning, dat Nederland een goeden staat
opgebouwd heeft, komt op het oogenblik, dat de engels-
che politiek dien staat verguisd heeft. Engeland
spreekt thans een paar ware en verstandige woorden,
maar de ware en verstandige woorden worden gezegd
als het voor Nederland te laat, en voor Engeland pre-
cies op tijd is. De ware en verstandige dingen worden
gezegd, zoo, dat zij niet de nederlandsche, maar de
engelsche politiek in de kaart spelen.

Dat staat allemaal in „Trouw”; we citeren vrijwel
naar de letter.

Kan „Trouw” nu nooit begrijpen, dat wij precies zoo
denken over de meerderheid van de anti-revolutionaire
knechten eener schandelijke synodale politiek? De
meerderheid der anti-revolutionaire menschen hebben
eerst in 1944 met behulp van dwaze rapporten, en on-
gepaste vragen, en de waarheid geheel op haar kop
zettende briefjes van Grosheide¹⁾, een groep van men-
schen, die aan het anti-revolutionaire en christelijke
leven mede leiding gaven, en dit naar hun beste weten,
de das omgedaan, in den naam des Heeren. Hun positie

¹⁾ Denk aan diens brief aan de Waagmeester: dr Gros-
heide begrijpt van Greijdanus geen zier.

als toegang-hebbende tot het geloovige volk dacht men
te hebben gebroken. Nu komt er een pleister op de
wonde. Een onzedelijke vervangingsformule: waarmee
de vragenstellerij aan Greijdanus en Schilder, wat ieder
controleeren kan, veroordeeld, en de vraagen als dom,
dom, dom zijn gebrandmerkt (en het volhardend daarbij
dus als slecht). Met een gemak, dat aan de house-party
van Bloemendaal-Bonda en van Oosterbeek-Bonda
(resp. 1944 en 1948/9) herinnert, worden schuldbelij-
denissen op touw gezet, b.v. van te eng binden, die men
evenwel dadelijk weer inslikt, als de stellers van die
vragen, en de auteurs van die tegenstrijdige rapporten
maar even zuur kijken. Een „engelsche” stem, diebaar
als Toornvliet spreken, en gemoedelijk als Volten pra-
ten kan, laat zich even hooren. Maar je kunt, zeg-
gen de sprekers zelf, zoowel het ééne als het tegen-
overgestelde andere concludeeren, terecht, terecht
het één zoowel als ’t ander. Een voorstelletje Amersfoort,
gaat thans bij de synodocratische kerkeeraadscolleges
rond, en dan een, dat den heelen handel buiten contro-
le plaatst. Achteraf gaat men een rapport indien-
nen over de vraag, of het kerkrecht zoo wezen mag,
als ze het alvast tegenover ons hebben „toegepast”,
toen het een wilde improvisatie, tegen de eerlijke af-
spraken der K.O. ingaande, was. Noch het eene
noch het andere kan intusschen de strèkking hebben dat er be-
keering komt; want men laat de wetjes allemaal
staan. Een synode kan evenmin schuld belijden als The
Bank of England. De schuldbelijdenis-allüre kwam niet,
toen het nog tijd was; en een schriftelijk antwoord
van Ridderbos op vragen kwam niet, toen hij de kans
kreeg met ons te spreken. Er kwamen hoogstens enkele
dierbare woorden waarvan Ridderbos en Toornvliet
ook zoo het geheim weten. Maar met betrek-
king tot de kern der dingen zwij-
gen de Ridderbessen, de Toornvliets, de
Volten, de Oosterbeekse conferenties, die er ette-
lijke zouden moeten zijn naar eigen zeggen, en met
twee geëndigd zijn. „De Strijdende Kerk”-dierbaar-
heden komen als de feiten voldongen zijn, maar met
betrekking tot de kern der dingen geeft niemand
thuis; en wie vraagt: bét u thuis, die heet een weige-
raar van samenspreking.

En om zulke dingen nu, die in dit jaar in grootschen
opmaak in „Den Haag” zullen worden gerepeteerd,
naar aanleiding van een voorstelletje-Amersfoort, re-
dacteur een dr Ridderbos, noemen wij nu die heele
actie perfide, en achten de „ware en verstandige wor-
den” der A.R.-leden in meerderheid over ons niet-
revolutionair-zijn nadat diezelfde meerderheid ons
kalm als revolutionairen liet wegschelden door den
Prime Minister, perfide.

Als „Trouw” zijn eigen lezers-in-meerderheid even
critisch bekeek als Engeland, zou het minder over ons
zuchten, maar eens schrikken van de perfidie, die
wij noemen ethisch conflict.

K. S.

Het apostolaat

Het is een eigenaardig verschijnsel, dat de voort-
gaande reformatie op zooveel tegenstand stuit. Men
kan met Prof. Veenhof in Dienst ten volle accoord
gaan in zijn dringenden oproep tot puurheid en waar-
heid bij den voortgang. Inderdaad, de dingen verloo-
pen wel eens te glad volgens de plannen, zonder dat
ons hart zich van stap tot stap bekeerde van eigen
zonden, speciaal van die van de verantwoordelijkheid
voor den naaste bij elke verbreking van tot dusver
bestaand verband. Maar toch staat daar evengoed
tegenover de zonde van het langer talmen dan ge-
oorloofd is ten aanzien van het eigenlijke doel, dat
tot dusver in de samenwerking werd nagestreefd. En
is deze zonde minder groot dan de eerstgenoemde?

Als we met name in den strijd voor de reformatie
van de Christelijke School eerst zullen moeten af-
wachten of het op bepaalde punten in
het onderwijs spaak gaat loopen, ofschoon de
grondslag der samenwerking door de Kerkscheuring
door één der partijen onder het gebouw vandaan is
gewrikt, dan geloof ik, dat we niet handelen zooals
wij dat behooren te doen. Ik laat nu terzijde den
onontkoombaren elsch, dat in een dergelijk geval onze
ouders moeten weten waarom het gaat, dat spreekt
vanzelf. Maar dat is tenslotte in de eerste plaats een
zaak van methode. Het is géén zonde als ouders, die
zien aankomen, dat hun kinderen in een verkeerde
richting worden onderwezen en niet in aanraking ko-
men met den rijkdom der Kerk in haar concrete be-
staan, bij de schoolvereniging gaan aankloppen om
vervulling van hun rechtmatig verlangen. Integendeel,
die ouders handelen slechts in overeenstemming met
den eed, dien zij aflegden bij den Doop hunner kinde-
ren. Is het zonde, dat zij niet zoo lang kunnen wach-
ten tot uitgerokend alle ouders den nood hebben ge-
zien? Of ook willen zien? Al ligt het natuurlijk
óók op hun weg, waar zij kunnen, dezen nood elkan-
der op de ziel te binden.

Intusschen is het in vele gevallen zoo moeilijk onze
eigen menschen uit hun rust te krijgen. De zoolang
geproptegede instituten van school en partij hebben
bij velen altijd nog zulk een vrouwenklank. En
dan komt daar ook nog dikwijls bij het gevoel van

De verkiezing

Toen dominee 's morgens de consistoriekamer bin-
nenkwam, groeften hier en daar een paar broeders bij-
een. Drie van hen hadden kennelijk zorgen en wissel-
den die in het gesprek vlijtig uit. De herder en leeraar,
met een lied in het hart op den moelen Zondagmorgen
kerkwaarts gegaan, voegde zich bij hen en vroeg wat
voor redenen zij onder elkander verhandelden?

Tja, er was onrust in de gemeente. Dominee wist dat,
maar vroeg, of er dan ditmaal wat bijzonders was. Want
van onrust op zichzelf was hij niet zoo bang. Hij had
den tijd gekend, dat er in zijn nette gemeente nooit on-
rust was. Over niets en over niemand. Alles was netjes,
alles was rustig. Een beste gemeente, zelden ze toen. En
dominee oogstte er den lof van. En beroepen. Omdat
alles zoo netjes was. En zoo rustig. Zoo'n beste ge-
meente. De torenklok liep netjes op tijd. En de klok
luidde op tijd. En de dienst begon altijd op tijd. Alles
op tijd. De menschen vonden het goed zoo. Maar de
preek was nooit op tijd. Dat vonden de menschen ook
goed. Dat gaf rust. Dat was echter anders geworden.
Omdat dominee anders geworden was. Omdat dominee
ontdekt had, dat de Schrift wél op tijd is. En daar had
dominee de preeken naar geregeld. Toen waren de
preeken op tijd. En daar was nu de onrust van geko-
men. En de ongerustheid van de broeders. De preeken
van den laatsten Zondag, die hadden het 'm gedaan.
Een van de broeders zei: we raken nog menschen
kwijt, dominee. En dominee antwoordde: afwachten.
Maar een tweede broeder drong aan: dominee, we
raken nog menschen kwijt, die wij niet graag zouden
missen. Waarop dominee zoo lang z'n neus weg vroeg:
of er dan misschien ook nog waren, die zij wél graag
zouden missen?

De broeders zwegen.

Daarvan hadden ze niet terug.

Maar dominee ging door. En vroeg aan de broeders,
of de uitverkiezing van hen uitging? Of dat de HEERE
dat uitmaakte, wie in de gemeente mochten blijven en
wie tot de gemeente mochten worden toegedaan? En hij
heeft den broeders gezegd, dat het wel eens zou kunnen
gebeuren, dat mannen, die geacht werden pilaren te zijn,
zich aan het Woord stootten en dat hooren en tolle-
naren hun leeggekomen plaatsen zouden innemen. En
hij heeft de broeders vermaand, dat ze maar goed moes-
ten luisteren of het Wóórd gebracht werd. En dat ze
het maar aan den HEERE moesten overlaten voor wie
dat Woord een reuke des doods ten doode en een reuke
des levens ten leven zou zijn. Meerderen knikten toe-
stemmend. Over de verkiezing hadden ze nog nooit zoo
„op tijd” hooren spreken.

„Tijd” zei een diaken, die altijd erg op tijd was.

Dominee was dien morgen op stoel óók op tijd.

D. E. C.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

verantwoordelijkheid, dat men ten aanzien van zijn
vroegere mede-leden heeft. Moeten we onze vroegere
broeders en zusters nu maar heelemaal aan hun lot
overlaten?

Deze laatste vraag appelleert op het eerste hooren
toch even op het geweten. „Laat uw licht schijnen
voor de menschen.....” heeft onze Heiland Zelf ons
geboden. Toch moeten we hier voorzichtig zijn.

Hier komt allereerst de vraag op, of wij de Chris-
telijke School daartoe hebben opgericht, opdat wij
daarmee een getuigenis zouden geven aan anderen.
En dan is het duidelijk, dat dat niet het geval is. Ze
zijn door onze vaders opgericht voor onze kinderen,
om die op de school te laten onderwijzen in hetgeen
hun Heiland gebiedt, dat de school zal onderwijzen.
De Christelijke school is het antwoord van onze va-
deren op de eischen, die de Heere hun stelde bij den
Doop hunner kinderen.

Maar, zeggen velen, behoeft het eene nu het andere
uit te sluiten? Kunnen ook niet andere kinderen dan
de onze op de Christelijke Scholen worden toegelaten?

Deze vraag valt maar niet zoo zonder meer met ja
te beantwoorden. Het zal de vraag zijn of wij onze
kinderen zullen mogen blootstellen aan de gevaren
van den omgang en het milieu van deze andere kin-
deren. Mijn ervaringen ten aanzien van dit punt zijn
niet erg moedgevend, noch ten aanzien van onze kin-
deren, en evenmin ten aanzien van de andere. Persoon-
lijk heb ik nimmer gezien, dat een kind van andere
ouders door de school voor de Kerk werd gewonnen.
En ik stel met nadruk de vraag, of wij wel goed over-
wegen, of de school haar doel niet voorbijziet met
het opnemen van zulke kinderen. En daarnaast ook
de vraag, hoe het toch komt, dat zulke ouders toe-
gang vragen tot onze school, zonder blijkbaar verlan-
gen te koesteren naar de gemeenschap der Kerk. Is
dan het onderwijs wel echt-Christelijk? Is het dan
wel zoo, als Gods Woord het ons gebiedt? Hoe kan
het dan toch bestaan, dat andersdenkenden dit on-
derwijs voor hun kinderen begeeren, ofschoon het
Woord der Schrift hen zelf niet tot gehoorzaamheid
brengt?

En daarmee keeren wij tot de hoofdzaak terug. Het